

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

19. De usuris

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

extet amplius, neque fur, neque ejus hæredes ad aliquid teneantur per *Nov. 22. c. 20.*

Resp. 2. De Jure *Can.* fur notorius aut de furto condemnatus fit infamis, sicut infamis fit fur laicus condemnatus de furto in foro sæculari. *can. 17. caus. 16. q. 1.* adeoque & irregularis. arg. *can. 5. dist. 51.* & arg. à sensu contrario ducto ex *c. in. h. t.* Clericus in furto notabilis quantitatis deprehensus vel convictus deponendus est ab Ordine & officio Clericali. *can. 12. dist. 8.* depositio illa tamen verbalis tantum est, non realis. Si depositus non resipiscat, excommunicari, si & incorrigibilis evadat, Curia sæculari tradi jubetur *c. 10. de jud.* Pœnitentiæ antiquorum Canonum non sunt amplius in usu.

TITULUS XIX.

De Usuris.

Q 1. *Quid & quotuplex sit Usura?* *Resp. 1.* Usura in genere significat usum alicujus rei, in specie sumitur vel pro contractu usurario, qui definitur à Covarr. *Conventio dandi vel accipiendi lucrum aliquod temporale ultra sortem ex vi & causa mutui principaliter.* Vel sumitur pro incremento ex contractu usurario proveniente, & est lucrum immediate ex mutuo & ratione mutui præcisè proveniens tanquam debitum; & hæc dicitur usura *objectivè strictè* sumpta sive *merè lucratoria.* Nomine lucri autem intelligitur omnis res temporalis pretio æstimabilis, ex justitia indebita,

Liber V.

F

quam

quam mutuans ultra sortem præcisè ratione mutui tanquam debitam vel titulo iustitiæ, vel gratitudinis specialis aut benevolentia exigit aut recipit. Vide Pichl. *h. n. 9.* Latè dicta est lucrum ex mutuo non præcisè vi mutui, sed vi alterius iusti tituli proveniens, potestque esse vel *Compensatoria*, quando aut lucrum cessans aut damnatione mutui emergens compensatur; vel *punitoria*, quæ ex adjecta contractui pœnali stipulatione, ut puta, *si intra certum tempus non restituat, solvitur.*

Resp. 2. Dividitur insuper usura in *mentales & realem*, quam alii *conventionalem* appellant: hæc in *apertam*, seu *expressam & formalem*, & in *palliatam* sub specie scil. alterius contractus à mutuo distincti latentem. Rursus aliæ sunt usurae *Centesima*, aliæ *Bessales*, aliæ *Semisses*, *Quincunces*, *Quadrantes*, *Trientes*: aliæ demum *simplices*, aliæ *usura usurarum*: addunt alii, aliæ esse *usuras mordentes*, alias *non mordentes*.

Q. 2. Quanam & quo jure usura sit prohibita?
Resp. Merè Lucratoria prohibita est 1. *Jure Divino.* Levit. 25. Deutr. 23. Ezech. 18. v. 5. ff. de iur. v. 12. Luc. 6. v. 35. unde concludit Pontifex c. 4. h. t. quod *usurarum crimen utriusque Testamenti pagina detestetur.* 2. *Prohibita est jure humano Ecclesiastico.* patet t. tit. de usur. c. 1. & in 6. Canon. un. §. fin. eod. 3. *Prohibita est etiam Jure naturali.* Ratio, quia absque iusto titulo aliquid exigere est accipere, qualis injustus titulus esset titulus mutui: aliquid ultra summum rei pretium exigere

re: ex re non amplius sua lucrum acquirere, est contra jus naturæ; quæ tamen omnia per usuram merè lucratoriam fierint. 4. Non tamen prohibita erat, sed permiffa *Jure Civili*, antiquo faltem, ut constat ex *L. 1. & 28. C. de usur. L. 29. ff. eod.* 5. Usura *punitoria* seu *moratoria* nullo jure est prohibita *c. 4. de arbitr. L. 14. C. de pact.* modò fraus & dolus absit, mutuarius verè sit in morâ culpabili & notabili, & pœna sit proportio- nata culpæ. 6. Usurâ etiam *compensatoria* non est prohibita, sed licet. Ratio, quia non accipi- tur aliquid ultra fortem præcisè vi mutui, sed ex aliis justis titulis; de quibus sit.

Q. 3. *Quinam sint justis tituli, ut quid supra for- tem accipi possit? Resp. 1. Lucrum cessans & da- mmum emergens*; quia in neutro casu aliquid exi- gitur vi mutui, sed ratione damni, quod subit mutuans ob mutuum datum; vel ratione caren- tiæ lucri, aliàs ex pecuniâ sua percipiendi. 2. *Peri- culum morale amittendæ sortis*; quia exponere rem suam periculo in gratiam alterius est pretio æsti- mabile. 3. *assecuratio sortis*, si creditor in se sus- cipiat periculum sortis, ita ut eâ amiffa mutuarius ad nihil reddendum teneatur; quia & talis mo- lestia ac sollicitudo ex assecuratione resultans one- rosa est. 4. Probabiliùs etiam *statutum Magistratûs vel consuetudo* usuram lucratoriam minùs stri- ctè sumptam permittens, modò sit moderata, nec aliunde charitati repugnans. Ratio, quia sicut *Resp. per præscriptionem* dominium rei alienæ trans- fert à Domino in possessorem, ita omnino sufficit

dominium altum Reip. disponendi de rebus & bonis subditorum præfente causâ publicâ, quales sunt plurimæ concedendi, ut §. pro 100. singulis annis accipiantur.

Resp. 2. Neque sola carentia pecuniæ, neque obligatio eam non repetendi ad certum tempus titulus sufficiens est aliquid petendi aut ultra sortem accipiendi. Ratio, quia carentia rei mutuatæ est quid intrinsicum ipsi mutuo, ratione mutui autem accipi nihil potest. Innoc. XI. 1679. damnavit hanc propositionem: *Cum numerata pecunia pretiosior sit numerandâ, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuario exigere, & eo titulo ab usurâ excusari.* Quomodo usura committi possit, aut non committatur, si adjectum sit pactum mutuo, ut res mutuata restituatur in eadem mensurâ & bonitate, licet pretium ejus creverit tempore restitutionis præfixo, vide apud *Leur. h. t. Q. 347.*

Q. 4. An debitor ex mutuo teneatur solvere usuras lucratorias promissas, & an possit repetere soluta? *Resp. 1.* Debitor talis usuras mere lucratorias licet promiserit, solvere non tenetur ex præstita, quia mutuans vi promissionis de re prohibita exigere & accipi factæ jus ad illas nullum potest acquirere. *2.* Si juratò promisit solvere usuras debitor, ex virtute Religionis tenebitur. *c. de jurejur.* potest tamen creditor adigi ad juramentum & consequenter ad usurarum solutionem relaxandam. *Reiffenst. h. t. n. 161.* *3.* Si forte...

usurarius vi juramenti solvisset usuras, possunt
 eæ etiam in iudicio repeti, & creditor ad resti-
 tuendum compelli *c. 6. cit.* Imò etiamsi quis ju-
 rasset, se non repetiturum usuras solutas, potest
 tamen & debet iudex usurarium compellere ad
 restitutionem *c. 13. h. 1.*

*Q. 5. An usurarius acquirat dominium rerum
 per veram usuram acceptarum? Resp.* Si vel debi-
 tor non habuerit verum animum usuras solvendi,
 vel res usurariæ remanserint inconfusæ, creditor
 non acquirit illarum dominium. *L. 31. ff. de acq.
 ver. dom. 2.* Si verò eas commiscuerit cum suis,
 v. g. pecuniam cum suâ pecuniâ, vinum cum vino,
 oleum cum oleo, ut discerni amplius nequeat,
 acquirit illarum dominium, non secus ac fur re-
 rum furtivarum. *§. 27. & 28. Inst. de rer. div. 3.*
 Si usurarius cum pecuniâ usurariâ negotietur, ex
 eâque faciat lucrum, aut si ex eâ res alias emat, &
 lucrî & rerum illarum dominium acquirat. *L. 1.
 & 8. C. si quis alteri, vel sibi.* Ratio, quia censetur
 ex industriâ propriâ lucrum, resve alias ex pecuniâ
 comparatas acquisivisse, cum pecunia de se sit ste-
 rilis. 4. Si usurarius ex re aliâ usurariâ, quàm pe-
 cunia sit, v. g. ex re usuraria frugiferâ fructus per-
 cipiat, horum dominium non ipse, sed dominus
 acquirit. *§. 35. Inst. de rer. div.* Si vendat rem
 usurariam frugiferam b. f. emptori, dominium
 quidem rei venditæ in emptorem non transfert.
L. 12. §. 2. ff. de act. empt. usurarius tamen fit do-
 minus pretii ab emptore accepti, quia pretium rei
 usurariæ non est usurarium.

F 3

Q. 6.

Q. 6. Ad quid teneatur usurarius mutuarius ob solutas sibi usuras, sive an & quomodo teneatur usurarius ad restitutionem? Resp. 1. Usurarius ipse, (etiamsi judæus sit *c. 12. h. t.*) non tantum usuras, sed etiam, si res frugifera pro illis data sit, fructus inde perceptos, & quos mutuarius percipere potuisset; simul & damnum ob solutas usuras mutuatorio emergens, & lucrum, quod illi ideo cessavit, restituere tenetur. Ratio, quia est pessimæ fidei possessor, ergo. Extenditur responsio etiam ad usurarium mentalem ob *c. 18. d. 1.*

2. Tenentur in defectum usurarii ad restitutionem mutuatorio faciendam omnes, qui ex parte mutuantis causa efficax fuerunt, cur aliter exigerentur & solverentur, sive ut non darent mutuum gratis; quia sunt hi verè causa omnis damni mutuatorio dati.

3. Tenentur & compelli possunt hæredes ad restituendas usuras à defuncto usurario perceptas, & quemadmodum obligatio solvendi alia debita, ita & hæc solvendi usuras transit ad hæredes, *c. 9. h. t.* ubi & notandum est. *c. ult. de sepult.* & *c. 5. de raptor.* Si tamen plures sint hæredes, singuli in solidum non tenentur, sed solum secundum portiones hereditarias; quia sicut commoda & jura, sic & onera inter hæredes sunt dividenda.

4. Omnes, ad quos res usurariæ quoquo modo pervenerint, si extant, tenentur restituere. Ratio, quia sunt res alienæ, & restituendæ. 5. restituere usuræ debent iis, à quibus sunt acceptæ; iis defunctis, eorum hæredibus

his autem non extantibus, vel si ignorentur, cau-
sis piis. Engel: *h. n.* 27.

Q. 7. Quanam pœna sint in Usurarios statuta?

Resp. 1. Cum usura sit crimen mixti fori, ut &
à JUDGE Ecclesiastico per *c. 2. & 7. h. t. & Clem.*
2. de Jud. & à Laico, sive quæstio facti sit, sive
juris, possit judicari. *c. 12. h. t.* variæ in usura-
rios maximè manifestos pœnæ statuta sunt; præ-
cipuè autem de Jure Can. 1. infamia. *can. 2. s.*
fn. caus. 3. q. 7. c. 13. de excess. Præl. 2. Suspen-
sio Clerici usurarii, & si emendatio non sequa-
tur, depositio. *can. 1. & seq. caus. 14. q. 3.* Ex-
communicatio laici usque ad satisfactionem. *c. 3.*
& 7. h. t. 4. Privatio sepulturæ Ecclesiasticæ.
c. 2. eod. in 6. 5. Intestabilitas activa, nisi ante
mortem usurarius ejusmodi restituerit usuras, aut
de earum restitutione sufficienter caverit. *c. 2. cit.*
Schmalzgr. *h. t. à n. 313.* plura habet de Testa-
mentis Usurariorum. Deinde de *Jure Civili*
cum permissæ fuerint usuræ etiam lucratoriæ, de
eo non puniebantur, nisi modum à LL. definitum
excesserint. Juxta Recess. Imper. & imprimis
juxta reformationem *guter Policcy zu Auspurg.*
Anno 1530. tit. 26. von wucherlichen Contracten/
usurarius quartam partem Capitalis amittit &c.
Quos contractus Jus Palatin. pro usurariis ha-
beat, quas item pœnas usurariis dicit, vide in
Chur-Pfalz Landt-Ordnung tit. 14. von wu-
cherlichen Contracten.

*Q. 8. In quibus aliis pactis præter contractum
mutui usura committatur? Resp. 1.* Licet usura

propriè tantum committatur in contractu emptionis
 juxta Comm. & can. 1. caus. 14. q. 3. in aliis ve-
 rò contractibus v. g. emptione, venditione, loca-
 tione dolus annexam habens obligationem restituendi,
 non usura habeat locum, quatenus tamen
 & illi palliatum mutuum subinde continent; hinc
 de ipsis non quoad pœnas in foro externo, sed
 quoad forum conscientiae quæstio procedit. In-
 que.

Resp. 2. Usura palliata est, si venditor ob-
 latam præcisè solutionem pretii pluris supra justum
 alias pretium rem vendat, aut minoris ob præsti-
 tam in continentem solutionem. Primum proba-
 tur ex c. 10. h. t. damnata Innoc. supra Q. 3.
 Resp. 2. cit. & ratio est, quia dilatio solutionis est
 mutuum implicitum, quatenus, dum ob solutio-
 nem dilatam pretium auctum, re ipsa & in effectu
 idem est, ac si pretium emptor solvisset, dein tem-
 tem emptori iterum mutuo datum ea lege, ut per
 annum v. g. præter sortem certam pecuniam lu-
 peraddat. Quoad secundum eadem pugnat ratio.
 Eodem modo dicendum, quod emptio obrogata
 phi sive debiti alieni ob solam dilationem solu-
 tionis aliquando certè futura sit usura palliata,
 pro minori pretio, ac debitum est, ematur.

Resp. 3. Contractus *Mohatra*, quando quis
 vendit rem magno pretio cum pacto, ut ipsi empta
 statim revendat pro pretio minore, est illicitus
 usura palliata. Damnata ab Innoc. XI. prop. 40.
 sic habet: *Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem personæ, cum contractus*

trovencionis praviè inito, cum intentione lucri.

Resp. 4. Usurarius est etiam *Anatocismus*, quo nomine veniunt usuræ usurarum, seu lucrum ex ipsis usuris non solutis & in sortem redactis petitum. Ratio, quia hæ usuræ, si merè lucratoriæ sint, sunt æquè ac ipsæ usuræ, quæ vi mutui exiguntur, imò magis quàm istæ jure divino & naturali prohibitæ; si non sint merè lucratoriæ, sunt de jure saltem positivo prohibitæ. *L. 29. ff. de L. 3. & 28. C. h. t.*

Resp. 5. Pactum *Antichreticum*, quo Creditor rei frugiferæ v. g. prædii pro mutuo sibi oppignorati fructus lucratur, & sortem nihilominus recipit integram, *regulariter* est usurarium. *c. 1. & 2. h. t. c. 6. de pignor. excipitur casus in c. 1. de feud. c. 16. h. t. & si alius titulus justus adfuerit.*

Q. 9. In quibus pactis & contractibus licet usura videatur committi, non tamen committatur?

Resp. 1. Licitum est *Cambium*, quod est negotiatio seu contractus innominatus, in quo pecunia pro pecunia permutatur cum *moderato lucro*? sive deinde sit *reale* (quod & *minutum*, aut *manuale* dicitur) dum scil. pecunia unius speciei v. g. flor. pro pecunia alterius speciei, v. g. pro ducatis permutatur; sive *locale*, si pecunia præsens, quæ scil. est in hoc loco, permutatur cum absente. Ratio, quia lucrum, quod pro eo accipitur, variis titulis justum est.

Resp. 2. Olla fortuna in Germania usitata nullam

F 5

lam

Iam continet usuram aut injustitiam. Ratio, quia
 ollæ hujus is usus est, ut quot quis domino illius
 seu eam exponenti numerat v. g. florenos, tot
 ex ea schedas tollere possit, & quod in eis scri-
 ptum, sibi habere, forte omnino incerta, peri-
 culo jacturæ spem lucri exæquante; atqui hoc
 non est usurarium aut injustum, cum ludus hic
 emptio sit, quâ non ipse scyphus v. g. vel res ex-
 tracta, sed ejus consequendæ spes, cum pari peri-
 culo jacturæ conjuncta, emitur, ergo.

Resp. 3. Montes pietatis etiam immunes sunt
 ab usura. Imprimis *Montes* hi sunt ærariæ à Prin-
 cipe aliquo, Domino, vel Communitate ex li-
 beralitate vel piorum privatorum largitionibus
 constitutæ ad sublevandas indigentium necessita-
 tes, in quibus pecuniæ ad certum tempus dantur
 mutuæ sub pignoris sufficientis cautione, ad
 lege, ut si debitum præfixo tempore non solvetur,
 vendatur pignus, sorsque Monti, residuum
 autem, si quod est, Domino restituatur. Alii
 sunt *puri*, in quibus nihil omnino ultra sortem
 exigitur; *mixti* sunt, in quibus aliquid solvitur
 ultram sortem, non pro lucro quidem aut incre-
 mento ipsius montis, sed pro sumptibus ad mon-
 tis conservationem necessariis. Hi sunt vel *Itali-*
ci, qui Summam suam Capitalementem habent ex pio-
 rum fundatione, ut adeoque mutuarii tantum
 aliquid modici pro sustentandis Ministris, con-
 servandis ædificiis, & aliis necessariis dare tenentur:
 vel *Belgici*, qui Summam suam Capitalementem
 non habent saltem adæquatè ex fundatione pia,
 sed

sed ex pecunia per censum acceptâ, ut adeoque ultra Ministrorum sustentationem &c. ad solvendo censuum canones aliquid exigatur. Quod autem Montes hi pietatis honesti & liciti sint, non tantum probatur ex Conc. Later. Sess. 10. sub Leone X. Conc. Trid. Sess. 22. c. 8. de ref. sed ex ipsa etiam ratione, quia nihil exigitur aut accipitur ultra sortem propter mutationem, sed ob expensas necessariò faciendas &c.

Resp. 4. De Censu seqq. 1. *Census* est annua pensio vel potius jus annuam pensionem percipiendi vel ex re alterius frugifera, & hic est *census realis*, vel ex alterius industria, & est *personalis*. 2. Uterque potest esse vel *redimibilis*, aut ex una, aut ex utraque parte, vel *irredimibilis*. *Realis* alius est *census reservativus*, dum quis in alterum transfert dominium rei utile & directum, sibi que reservat solum vel certam pecuniæ summam solvendam, vel portionem aliquam fructuum; alius *consignativus*, dum quis retinet utrumque jus utile & directum, cedit tamen alteri, consignat aut vendit jus exigendi & percipiendi ex re illa pensionem annuam vel in fructibus vel pecunia consistentem. 3. Qui habet jus exigendi pensionem annuam, vocatur *Creditor*, *Emptor*, *Censualista*; qui verò habet obligationem solvendi, *censuarius*, *venditor*, *debitor*. 4. Emptio imprimis census realis licita est. *Extrav. 1. & 2. de empt. vend. inter Comm.* Pius V. in Constit. *Cum onus Apostolica*. Ratio est, quia licitè emitur totum prædium, adeoque & jus omnes fructus percipiendi, ergo &

&

& jus partem fructuum, sive pensionem fructuariam, ergo & jus pensionem pecuniariam, cui hæc omnium rerum æstimationem recipiat. Debitum est, utrum census realis tam *redimibilis* quam *irredimibilis* permittatur, & spectato jure naturali certum est, utrumque permitti; jure positivo per *Extrav. cit.* permittitur quidem emptio census ex parte venditoris redimibilis, rejicitur autem emptio census irredimibilis, & redimibilis ex parte utriusque. *Extrav. & Constit. Pi. I. cit. & Constit. Caroli V. in Com. Augustan. 1548.* ob periculum *usurariae intentionis*. Utrumque tamen consuetudo fecit licitum, *Schmalzer. l. d. num. 178.* §. Denique & emptio census personalis licita est, modò census conficiatur in persona potente ex suâ industriâ lucrum facere, & pretium sit justum. Ratio, quia ex parte cum censu reali juri naturæ non repugnat census personalis, jus autem positivum scilicet *Constitutio S. Pii V. Cum onus. edit. 14. cal. Febr. 1566.* saltem in Germania vel non videtur recepta, ut contrariâ consuetudine abrogata,

TITULUS XX.

De Crimine falsi.

Q. 1. *Crimen falsi quid sit & quotuplex?* *Resp.* *Falsum* vel *falsitas* propriè & juridicè criminè per *L. Cornel. de falsis accepta*, est *fraus* lenta seu dolosa immutatio veritatis facta in *judic.*